

Gamle Fjære prestegård var en stor og staselig bygning pyntet med mye snekkerglede.

Da kirkebøkene for Fjære gikk tapt

Av Tor Gervin

Idagmorges mellom 4 og ½5 opstod brand i Fjære prestegård. Det begynte å brenne i 1ste etasje og da sogneprest Holstad og familie våknet hadde ilden allerede grepet så sterkt om sig at alle beboerne måtte redde sig ut i nattøiet fra 2nen etasje. Etpar av barna hoppet fra verandaen, mens de øvrige kom ned i en stige, som blev reist.

Grimstad Adressetidende ryddet plass for oppslag om brannen allerede samme dag. Det var dramatisk ikke bare for prestefamilien, som med nød og neppe fikk reddet seg ut og som mistet alt de hadde. Uerstattelige kirkebøker og manuskriptet til en bok som sokneprest Alf Holstad hadde arbeidet med i tre år gikk tapt. Aviser landet rundt omtalte brannen på Fjære prestegård natt til 4. november 1933, blant dem Arbeiderbladet i Oslo og Adresseavisen i Trondheim.

Mor min fortalte om og levde med denne brannen resten av sitt liv. Anna Sofie, bare kalt Lillemor, var den eldste av Aashild og Alf Holstads sju barn. Også Haakon, Harald, Helga, Ella, Einar og Randi var hjemme natten da prestegården brant ned til grunnen. Den yngste var 13 år, min mor 22 år. Flere måtte rømme over loftsetasjen for å komme seg ut. En hund og en katt brant inne.

En staselig bygning

Gamle Fjære prestegård fra 1862 var en stor og staselig bygning med mye snekkerglede rundt vinduer, på vindskier og rekkverk. Dette var byggmester Johan Christian Gottlieb Heineckes første byggverk her i distriktet. Denne tyske byggmesteren kom til Grimstad i

begynnelsen av 1860-årene og satte preg på byens byggeskikk gjennom 50 år. Han omtales som en svært dyktig fagmann, som fikk ansvar for oppføring av en rekke offentlige og private bygninger.

Sokneprest Axel Christian Pharo møtte mye motbør, da han i 1852 søkte om å få oppta et pantelån på 1900 speciedaler til en hovedbygning på Fjære prestegård. Departementet mente dette var altfor mye penger. Denne første soknepresten i det nyopprettede Fjære og Grimstad prestegjeld var imidlertid ikke en mann som ga seg så lett. Han hadde evner og arbeidskraft ut over det alminnelige og «ret gode talegaver». Dermed var man i gang med en strid som skulle vare i mange år, inntil det endelig ble innrømmet et lån på 1400 speciedaler slik at soknepresten kunne gå i gang med å bygge. Det hører med til historien at stiftsdireksjonen skriftlig meddelte at man var tilfreds, da prosjektet var fullført.

Prestefamilien Holstad

Alf Holstad hadde vært residerende kapellan i Lindås nord for Bergen, kallskapellan i Oddernes og sokneprest i Birkenes, før han i 1924 ble sokneprest i Fjære. Han var opprinnelig fra Namdalseid, prestefruen Aashild var fra Tveit.

Med samarie og flosshatt på Fjære i 1931 - Alf og Aashild Holstad.

Det var en musikalsk familie. De hadde en egen familiekvartett som underholdt på fester og basarer. Soknepresten selv spilte cello, en sønn spilte førstefiolin, en datter annenfiolin og en annen datter piano og trøorgel, også kalt prestesykkel eller salmesykkel. I sin tid på Fjære startet Alf Holstad et guttemusikkorps, der minst en av guttene hans var med og spilte trompet.

Jeg kan ikke selv huske min bestefar i aktiv prestetjeneste, men han skal ha vært kjent som en varmhjertet forkynner og sjelesørger. Hans prekener var lyrisk preget og ble framført med følsomt engasjement. Misjonen opptok ham sterkt, han var formann i Agder krets av Santalmisjonen. Et gulnet avisutklipp fra Grimstad Adressetidende forteller hvordan han ved konfirmantundervisningen ga sine formaninger til unge gutter som hadde tenkt seg til sjøs. Han fortalte om sjøfolk som hadde pådratt seg alvorlig sykdom etter besøk i utlandets havnebyer...

Alf Holstad var til sørlandsprest å være ganske liberal. Han spilte kort og tok seg gjerne en sigar. Mor min fortalte at hun som prestedatter både fikk kjøre bil, gå på kino og på dans.

Men alt var ikke like greit. Mor syntes ikke det var noe særlig at prestefamilien måtte sitte på utstilling foran i koret under gudstjenestene i Fjære kirke. Ellers fortalte hun om hvordan hennes far ble stiv av skrekk en gang han låste seg inn i kirken i kveldsmørket. Før han fikk slått på lyset, så han en hvit skygge fram og tilbake oppe ved alterringen. Ikke vet jeg om soknepresten tenkte på den gamle gravkjelleren med 26 kister under kirkegulvet. Hvorom allting er; han fikk slått på lyset og så en hvit katt som hadde forvillet seg inn i kirken.

Gode dager på Fjære prestegård, med høynn i Svinefløddhaven sommeren 1931.

Den prektige prestegård lagt i aske

Mer enn 80 år i ettertid kan man knapt tenke seg hvilket drama som utspilte seg natten da gamle Fjære prestegård brant. Alle kom seg ut, men ikke noe av innboet ble berget. Kirkebøkene (ministerialbøkene) for årene 1839-1930 og sokneprestens bokmanuskript ble flammenes rov. Manuskriptet var nettopp antatt av et forlag, og det gjensto bare noen små justeringer.

I løpet av et par timer var den store prektige prestegård lagt i aske. Ved iherdig arbeide av fremmøtte, især utmerket Hagebruksskolens elever sig, blev uthusbygningen reddet, Prestegården var assurert for 35 000 kroner i Brannkassen. Også sogneprestens innbo var assurert, men efter forlydende nokså lavt, så han kommer til å lide et stort tap. Hvorledes ilden er opstått har man ennå ingen formening om, skrev Grimstad Adressetidende.

Mistanke om at brannen var påsatt

Lensmannen mottok melding om brannen kl 0500, mens det enda brant. Han igangsatte etterforskning samme dag, og overleverte dagen etter sin rapport til politibetjent Gangså, som overtok videre undersøkelser.

To dager etter brannen ble det på døra hos skipsreder J. M. Ugland funnet en lapp med følgende tekst: «Dere kan snart vente samme skjebne som på prestegården». Det var ei 24 gammel jente fra Høvåg som hadde skrevet og slått opp lappen. Det ble tatt ut tiltale mot den angrende og ulykkelige synderen, som bedyret at det hele var en spøk. Hun ble frikjent ved dom 22. juni 1934.

En annen mistenkelig person som hadde ferdes i Fjære flere dager før brannen, ble arrestert og avhørt. Det var en omstreifer fra Hedemarken, som imidlertid kunne bevise at han ikke hadde hatt noe med brannen å gjøre.

Under en konferanse på politimesterens kontor i Arendal noe senere framkom det ikke noe som styrket mistanken om at brannen kunne være påsatt. Branntomten var omhyggelig undersøkt av sakkyndige, som hadde funnet tegn på at brannmuren i peisestuen der

brannen startet ikke var helt forsvarlig bygget. Det kunne ikke utelukkes at årsaken kunne søkes her.

Våningshuset på Fjære prestegård var totalt nedbrent og ble bare 11 dager etter brannen skadetaksert til 34 800 kroner, mens 50 takstein og noen lekter som var ødelagt på uthuset ble taksert til 100 kroner. Forsikringssummen på 35 000 kroner var dermed antatt å være tilstrekkelig til å dekke skadene.

Den gamle prestegården på Fjære med uthuset og forpakterboligen til høyre.

Ny prestebolig – prestefamilien flyttet

Allerede samme høst begynte man byggingen av ny prestebolig. Formannen i menighetsrådet, herredskasserer Karl Ugland, uttalte at man i hele Fjære var stemt for at den ble oppført et annet sted der den ikke skjulte kirken, slik den gamle prestegården gjorde. Likevel ble den nye hovedbygningen reist på samme sted. Den ble beregnet til å koste 35 000 kroner, fikk vedfyrt sentralvarmeanlegg, bad og til og med vannklosett. I desember 1934 var den klar for innflytting.

To år senere dro prestefamilien Holstad til Oslo, der Alf Holstad fikk kall i Sagene menighet som residerende kapellan fra 1936 og som sokneprest fra 1946. Det skal være usagt hvilken betydning brannen kan ha hatt for at de flyttet.

Min bestefar avsluttet sin prestedtjeneste i 1953. Jeg tror ikke at han kjøpte noen ny cello. Aldri hørte jeg ham spille. Han ga seg heller ikke i kast med noe nytt bokmanuskript.

Holstad-familien ikke lenge etter at de flyttet fra Fjære. Foran f.v. Helga, foreldrene Aashild og Alf, og Ella - bak står Einar, Randi, Harald, Lillemor og Haakon.